

PHÂN TÍCH MỘT SỐ PHÁN QUYẾT CỦA TÒA ÁN NHÂN QUYỀN CHÂU ÂU LIÊN QUAN QUYỀN SỐNG VÀ KIẾN NGHỊ HOÀN THIỆN CƠ CHẾ THỰC THI QUYỀN NÀY TRONG PHÁP LUẬT VIỆT NAM

Nguyễn Xuân Quang^{1*} và Nguyễn Xuân Lý²

¹Trường Đại học Luật TP. Hồ Chí Minh (Email: nxquang@hcmulaw.edu.vn)

²Công ty Phát triển Dược phẩm PPD Việt Nam

Ngày nhận: 15/11/2017

Ngày phản biện: 10/12/2017

Ngày duyệt đăng: 20/12/2017

TÓM TẮT

Quyền sống là quyền cơ bản nhất trong tất cả các quyền của con người, và cần được đảm bảo trong một xã hội dân chủ. Việt Nam đã và đang thể chế hóa cụ thể quyền sống trong luật. Việc tìm hiểu kinh nghiệm thực thi quyền này trên thế giới sẽ giúp những bài học hữu ích cho Việt Nam. Chúng tôi chọn phân tích Công ước Nhân quyền châu Âu và một số phán quyết của Tòa án Nhân quyền về quyền sống, vì Công ước này được xem là một công ước Nhân quyền có tính thực thi cao, ràng buộc các nước thành viên thi hành các phán quyết của Tòa án Nhân quyền. Qua phân tích, chúng tôi có một số kiến nghị chính về: quy định cơ quan chức năng có trách nhiệm thực hiện nghĩa vụ tích cực để phòng tránh rủi ro gây thiệt hại về người; quy định cụ thể cơ chế kiểm tra và giám sát độc lập để đánh giá khách quan hoạt động của cơ quan điều tra, viện kiểm sát và tòa án; xây dựng một hệ thống hỗ trợ cho người dân giúp họ nhận biết khi quyền sống của bản thân và gia đình đã và đang bị xâm phạm, và hỗ trợ hoàn thành quy trình khiếu nại tố cáo.

Từ khóa: Công ước Nhân quyền châu Âu, nghĩa vụ tích cực, pháp luật Việt Nam, Tòa án nhân quyền châu Âu, thực thi, quyền sống.

Trích dẫn: Nguyễn Xuân Quang và Nguyễn Xuân Lý, 2017. Phân tích một số phán quyết của tòa án nhân quyền châu Âu và kiến nghị hoàn thiện cơ chế thực thi quyền sống trong pháp luật Việt Nam. Tạp chí Nghiên cứu khoa học và Phát triển kinh tế Trường Đại học Tây Đô. 02: 55-71.

*Tiến sĩ Nguyễn Xuân Quang, Phó Trưởng Khoa Luật Dân Sự, Trường Đại học Luật thành phố Hồ Chí Minh

1. GIỚI THIỆU

Quyền sống là một quyền cơ bản nhất trong tất cả các quyền của con người. Vấn đề then chốt của một xã hội dân chủ là quyền này cần được thực thi hữu hiệu trong thực tế¹. Việt Nam đã luôn quan tâm và cam kết đảm bảo quyền con người. Quyền sống lần đầu tiên được quy định trong Hiến pháp 2013 (HP 2013²) và được thể chế hóa trong Bộ luật Dân sự 2015 (BLDS 2015³). Bộ luật Hình sự 2015 (BLHS 2015)⁴ cũng đã xác định việc xâm phạm quyền sống là tội phạm và bị xử lý hình sự. Có thể nói, đây là một bước tiến quan trọng về nhận thức và kỹ thuật lập pháp. Điều này chứng minh rằng Việt Nam đã và đang

thực hiện một chính sách tất cả vì con người và hướng tới con người, đồng thời qua việc luật hóa các quy định về quyền sống Việt Nam đang thực hiện một cách nghiêm túc, đầy đủ các cam kết quốc tế về nhân quyền đối với Liên Hợp Quốc.

Đến nay, cả HP 2013 hay BLDS 2015 đều đã có hiệu lực, nhưng qua các kênh truyền thông, chúng ta thấy tính mạng con người quá mong manh. Liệu đây có phải là thực trạng quyền sống bị đe dọa, việc điều tra và xử lý cần được làm rõ hơn⁵.

Công ước nhân quyền của châu Âu được xem là một trong những công ước nhân quyền có tính ràng buộc, vì các phán quyết của Tòa án Nhân quyền được đảm bảo thực thi bởi các nước thành viên. Vì vậy, bài nghiên cứu này tìm hiểu cơ chế thực thi quyền sống của Công ước Nhân quyền và một số phán quyết của Tòa án Nhân quyền châu Âu cho các vụ việc liên quan đến quyền sống của con người. Trên cơ sở đó, tìm những biện pháp phù hợp có thể áp dụng tại Việt Nam. Bài phân tích gồm các nội

¹ Vilnius, 3.V.2002, *Protocol No. 13 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms concerning the abolition of the death penalty in all circumstances*, European Convention on Human Rights, trang 52.

² Quốc hội, 2013. Hiến pháp Việt Nam 2013 ngày 28/11/2013, có hiệu lực từ 01/01/2014 (HP 2013). Ngày truy cập 11/09/2017. Địa chỉ truy cập: http://moj.gov.vn/vbpq/lists/vn%20bn%20php%20lu/view_detail.aspx?itemid=28814

³ Quốc hội, 2015. Luật số 91/2015/QH13. Bộ Luật Dân Sự 2015 có hiệu lực từ 01/01/2017 (BLDS 2015). Truy cập ngày 11/09/2017. Địa chỉ truy cập: http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?class_id=1&mode=detail&document_id=183188

⁴ Quốc hội, 2017. Nghị quyết 41/2017/QH14, Nghị quyết về việc thi hành Bộ luật Hình sự (Số 100/2015/QH 13) đã được sửa đổi, bổ sung một số điều theo Luật số 12/2017/QH14 và về hiệu lực thi hành của Bộ luật Tố tụng hình sự số 101/2015/QH13, Luật Tổ chức cơ quan điều tra hình sự số 99/2015/QH13, Luật Thi hành tạm giam, tạm giữ số 94/2015/QH13. Ngày truy cập 11/09/2017. Truy cập tại:

http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?class_id=1&mode=detail&document_id=190230

⁵ Mai Linh Giang, 2017. *Nhà bị sập vì công trình đang thi công, một người tử vong*, đăng 20/04/2017 tại http://congan.com.vn/doi-song/nha-bi-sap-vi-cong-trinh-dang-thi-cong-mot-nguoi-tu-vong_37510.html truy cập 24/06/2017

Cửu Long, 2017. *Hai học sinh tử vong vì lún xuống hố bom cát công trình*, đăng ngày 13/04/2017 tại <http://vnexpress.net/tin-tuc/thoi-su/hai-hoc-sinh-tu-vong-vi-lun-xuong-ho-bom-cat-cong-trinh-3569992.html>, truy cập 25/08/2017

Huy Trường, 2017. *Hai anhem ruột rơi hố công trình, em chết, anh nguy kịch*, đăng ngày 28/03/2017 tại <http://us.24h.com.vn/tin-tuc-trong-ngay/2-anhem-ruot-roi-ho-cong-trinh-em-chet-anh-nguy-kich-c46a863692.html> truy cập 25/08/2017

dung sau: 1-Tính ràng buộc trong thực thi của Công ước nhân quyền châu Âu; 2-Diễn giải quy định về quyền sống theo Công ước Nhân quyền châu Âu và một số phán quyết Tòa án nhân quyền châu Âu; 3- Cơ sở thực thi quyền sống tại Việt Nam; và 4-Kiến nghị bổ sung cơ chế đảm bảo thực quyền sống trong luật Việt Nam.

2. NỘI DUNG

2.1. Tính ràng buộc trong thực thi của Công ước Nhân quyền châu Âu

Ủy hội châu Âu (Council of Europe) quyết định thông qua Công ước Nhân quyền châu Âu như một cơ chế ràng buộc các quy tắc của Tuyên bố phổ quát (Universal Declaration of Human Rights), do Tuyên bố phổ quát không có tính ràng buộc các quốc gia thành viên về mặt pháp lý. Vì thế, Công ước Nhân quyền châu Âu ra đời và có hiệu lực sau khi được phê duyệt bởi một số lượng các nước thành viên cần thiết. Cho nên, Công ước nhân quyền châu Âu đã có tác dụng thực tế hơn Tuyên bố phổ quát và các công ước khu vực khác bởi vì Công ước này được thực thi bởi Tòa án Nhân quyền châu Âu. Tòa án có quyền tuyên việc bồi thường thiệt hại cho các nguyên đơn, cũng như yêu cầu các quốc gia thành viên cải cách pháp luật để duy trì tư cách thành viên của Ủy hội khi bị phát hiện vi phạm Công ước.⁶

⁶ Cristian Claudiu Teodorescu, 2010, *The right to life guaranteed by the European convention on human rights and its exceptions*, Petru Maior University of Tîrgu Mureș, Faculty of Economics, Law and Administrative Sciences, Romania truy cập tại

Công ước Nhân quyền châu Âu có tên đầy đủ là Công ước bảo vệ Nhân quyền và các quyền tự do căn bản (*Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*). Đây là một hiệp ước quốc tế nhằm bảo vệ nhân quyền và các quyền tự do căn bản ở Châu Âu. Công ước được ký kết vào ngày 04/11/1950, tại thủ đô Rome của Ý bởi Ủy hội châu Âu, có hiệu lực từ 03/09/1953.

Bất cứ ai cảm thấy nhân quyền của mình bị xâm phạm bởi các nước ký kết Công ước đều có thể đưa vụ việc ra Tòa án nói trên⁷. Các phán quyết về những vi phạm nhân quyền buộc các nước liên quan phải có nghĩa vụ thi hành. Ủy ban Bộ trưởng của Ủy hội châu Âu giám sát việc thực thi các phán quyết này, đặc biệt để đảm bảo việc thanh toán cho nguyên đơn số tiền bồi thường thiệt hại mà họ đã phải chịu, do Tòa án Nhân quyền quyết định.⁸ Việc lập một Tòa án để bảo vệ các cá nhân khỏi bị vi phạm nhân quyền là một đặc điểm mới cho một công ước quốc tế về nhân quyền, vì nó cho cá nhân vai trò tích cực trên

[https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/11_evropa/TEODORESCU_Cristian%20Claudiu_\(4344\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/11_evropa/TEODORESCU_Cristian%20Claudiu_(4344).pdf) ngày 24/08/2017

⁷Europe Court of Human Rights, 2010. European Convention on Human Rights. Truy cập ngày 24/08/2017. Truy cập tại:

http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_EN_G.pdf, trang 20. Điều 34 Công ước Nhân quyền châu Âu (Article 34-Individual applications).

⁸Tham khảo tại Điều 19 Công ước nhân quyền châu Âu (Article 19-Establishment of the Court), European Court of Human Rights tại http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_EN_G.pdf ngày 24/08/2017

derogable), có nghĩa là quyền này không thể bị chối bỏ ngay cả trong chiến tranh hay trong những tình huống khẩn cấp đe dọa vận mệnh quốc gia, mặc dù, trong Công ước này sau đó cũng quy định rằng tử vong do những hành động hợp pháp trong chiến tranh không cấu thành vi phạm quyền sống (tại Điều 15(2)¹³).

Điều 2 của Công ước này gồm hai phần chính thể hiện bởi hai đoạn: đoạn 1 quy định trách nhiệm chung về bảo vệ quyền sống bởi luật, và đoạn hai về việc cấm tước đoạt mạng sống, được hạn chế bởi các ngoại lệ được liệt kê.

Cấu trúc của Điều luật số 2 cũng tương tự cấu trúc điều luật từ 8 đến 11 của Công ước này (Điều 8-*Quyền được tôn trọng cuộc sống cá nhân và gia đình*, Điều 9-*Tự do tư tưởng, niềm tin lương tâm và tôn giáo*, Điều 10-*Tự do biểu đạt*, Điều 11-*Tự do hợp hội và lập nhóm*). Ủy hội châu Âu và Tòa án Nhân quyền sẽ diễn giải các khái niệm và phân tích cách kiểm tra quy định quyền từ cấu trúc các điều luật này. Việc này cũng rất quan trọng trong ngữ cảnh của Điều 2, mặc dù có những khác biệt về nội dung, nhưng cấu trúc này nhấn mạnh quyền và hạn chế các ngoại lệ. Theo quy định tại Điều 2, bản thân quyền phải được pháp luật bảo vệ. Cấu trúc điều luật giúp nhấn mạnh rằng: các nước thành viên không bắt buộc phải đưa Công ước này vào luật

quốc nội, miễn là các nước thành viên phải có luật quy định quyền sống, và quyền phải được bảo hộ như được bảo hộ tại Điều 2 của Công ước này.¹⁴

2.2.2. Một số phán quyết Tòa án Nhân quyền châu Âu

Tòa án Nhân quyền châu Âu đã khẳng định rằng “quyền sống là một thuộc tính không thể xâm phạm”¹⁵. Vì vậy, đối với trật tự pháp lý châu Âu, cuộc sống con người là lợi ích của cộng đồng, chứ không chỉ là lợi ích cá nhân. Đó là lý do quyền sống được bảo vệ bởi luật hình sự hơn là luật dân sự: mọi xâm phạm quyền sống không chỉ vi phạm lợi ích cá nhân của nạn nhân, mà còn thiệt hại lợi ích chung của xã hội, kể cả trật tự xã hội.¹⁶

¹³Nguyên văn Điều 15 của Công ước Nhân quyền, Khoản 2 của Article 15-Derogation in time of emergency: “No derogation from Article 2, except in respect of deaths resulting from lawful acts of war, or from Articles 3, 4 (paragraph 1) and 7 shall be made under this provision.”

¹⁴ Douwe Korff, 2006. *Human rights handbooks, No. 8, The right to life-a guide to the implementation of Article 2 of the European Convention on Human rights*, Council of European, 2006, trang 6-7

¹⁵Grégor Puppinc, 2015. *Written Contribution in view of preparation by the Human Rights Committee of the General Comment on Article 6 (Right to life) of the International Covenant on Civil and Political Rights*, 12 June 2015, European Centre for Law & Justice, trang 2. Truy cập 11/06/2017. Truy cập tại: <http://9afb0ee4c2ca3737b892-e804076442d956681ee1e5a58d07b27b.r59.cf2.rackcdn.com/ECLJ%20Docs/ECLJ%20submission%20for%20the%20General%20Comments%20on%20the%20right%20to%20life.pdf>

¹⁶Grégor Puppinc, 2015. *Written Contribution in view of preparation by the Human Rights Committee of the General Comment on Article 6 (Right to life) of the International Covenant on Civil and Political Rights*, 12 June 2015, European Centre for Law & Justice, trang 2. Truy cập 11/06/2017. Truy cập tại: <http://9afb0ee4c2ca3737b892-e804076442d956681ee1e5a58d07b27b.r59.cf2.rackcdn.com/ECLJ%20Docs/ECLJ%20submission%20for%20the%20General%20Comments%20on%20the%20right%20to%20life.pdf>

Tham khảo vụ việc liên quan đến vấn đề vi phạm hay không vi phạm Điều 2-Quyền sống được công bố tại HUDOC database, chúng tôi chọn hai vụ việc: *Berü v. Turkey* và *İlbeyi Kemaloğlu and Meriye Kemaloğlu v. Turkey*, vì các vụ việc này khá rõ và tiêu biểu trong lý giải vai trò và trách nhiệm của cơ quan quản lý trong vấn đề bảo vệ quyền sống.

Vụ *Berü v. Turkey* (mã hồ sơ 47304/07) về việc một bé gái bị một chú chó cắn chết. Sau khi gia đình nạn nhân nộp đơn kiện ở địa phương thì lập tức vụ việc được tiến hành điều tra. Qua điều tra cho thấy, chú chó này trước đó được biết đã gây tổn thương nhiều người. Một số người dân làng cho rằng chú chó này của cảnh sát, nhưng phía cảnh sát khẳng định đây là chó đi lạc và ở trong khu rác của cảnh sát. Viên cảnh sát làm nhiệm vụ trong ngày hôm đó cho biết ông thấy chú chó tấn công nạn nhân nhưng ông đã không nổ súng vì lo sợ gây tổn thương cho cháu bé. Ông đã báo động cho đồng nghiệp đến đuổi chó đi để cứu cháu bé. Vì các đơn tố cáo chỉ huy cấp cao, cảnh sát và Bộ Nội Vụ bị ngưng điều tra, nên gia đình nạn nhân đã kiện lên Tòa án Nhân quyền châu Âu và yêu cầu cảnh sát chịu trách nhiệm về cái chết của con gái mình.

Theo Điều 2 của Công ước thì cơ quan có thẩm quyền có thể phải chịu trách nhiệm trong vụ việc nếu họ biết hoặc phải biết sự tồn tại của một nguy cơ có thực và tức thì lên mạng sống của một người và đã không thực hiện các biện pháp hợp lý, cần thiết để tránh rủi ro đó. Tòa án đã đánh giá vụ việc này

theo nguyên tắc vừa nêu, và nhận thấy cáo buộc chú chó này thuộc về cảnh sát và đơn vị cảnh sát này đã không ngăn ngừa sự tấn công là không có bằng chứng đáng tin cậy. Tòa án Thổ Nhĩ Kỳ trước đó đã thiết lập lại là các tình tiết – cho thấy vụ việc liên quan đến các chú chó đi lang thang – và vì vậy Tòa án Nhân quyền đã dựa trên các phân tích của mình đưa ra quyết định. Tòa xét thấy, trước đó chú chó này đã tấn công gây tử vong nhiều người (các nạn nhân bị tấn công trước đó là người làng và cảnh sát, ngoài ra, con chó này còn cắn chết súc vật...). Tuy nhiên, theo quan điểm của Tòa án, các yếu tố này không đủ để kết luận cơ quan có thẩm quyền có “nghĩa vụ tích cực” thực thi các biện pháp phòng tránh. Không có chứng cứ trong hồ sơ rằng cơ quan quản lý đã biết hoặc lẽ ra phải biết rằng có nguy cơ tức thì đến tính mạng của bé gái này bởi vì trong làng cũng có một số chó lang thang khác. Vụ việc này xảy ra ngẫu nhiên và ngoài trách nhiệm của cơ quan có thẩm quyền Thổ Nhĩ Kỳ. Vụ việc này được Tòa án Nhân quyền châu Âu quyết định không vi phạm Điều 2-Quyền sống của Công ước châu Âu về nhân quyền nhưng phán quyết vi phạm Điều 6 khoản 1 (quyền được xét xử công bằng).¹⁷

Vụ *İlbeyi Kemaloğlu and Meriye Kemaloğlu v. Turkey* (Mã hồ sơ

¹⁷Vụ việc được tham khảo tại HUDOC, tìm kiếm theo mã hồ sơ:

[http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["47304/07"\], "documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER", "CHAMBER"\], "itemid":\["001-102722"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

19986/06)¹⁸ về một bé trai 7 tuổi bị chết công trên đường từ trường về nhà. Nhà trường đã cho nghỉ học sớm trong ngày hôm đó vì bão tuyết. Xe đưa đón không được thông báo việc nhà trường đóng cửa sớm, nên đưa bé tự đi bộ về nhà và chết công trên đường.

Trước khi kiện ra tòa Nhân quyền châu Âu, gia đình nạn nhân đã kiện ra tòa hành chính trong nước rằng chính quyền thành phố này và Bộ Giáo dục đã thất trách. Và kiện ra tòa hình sự rằng ban quản lý trường đã không thực hiện đầy đủ trách nhiệm khi để một đứa bé bảy tuổi đi một mình trong cơn bão tuyết lớn. Vì gia đình nạn nhân không đủ khả năng đóng án phí hành chính, dù họ đã trình bày hoàn cảnh khó khăn xin được hỗ trợ án phí, nên vụ kiện hành chính không được xét xử. Án hình sự thì bị xét xử kéo dài hơn 6 năm kể từ ngày tai nạn xảy ra. Hai năm sau tai nạn, Tòa hình sự địa phương cho rằng cái chết của nạn nhân không phải do hành vi cố ý. Nhà trường có đến 2,400 học sinh, ban giám hiệu không thể nào kiểm soát được các học sinh sẽ đi đâu sau giờ tan học, và cũng không hợp lý khi cho rằng ban giám hiệu xao lãng trách nhiệm. Theo tòa hình sự của địa phương thì ban giám hiệu trường không thể dự đoán được rằng nạn nhân sẽ bị chết công trên đường về nhà. Bốn năm tiếp theo (sáu năm sau tai nạn), Tòa thượng thẩm (the

Court of Cassation) hủy án của Tòa hình sự địa phương vì sai sót trong quy trình xét xử, chứ Tòa thượng thẩm không hề xem xét lại tình tiết vụ án. Và năm tiếp theo thì Tòa hình sự địa phương vẫn tuyên y án mà họ đã phán quyết hồi 5 năm trước.

Tòa án Nhân quyền châu Âu khẳng định rằng cơ quan quản lý không thể có trách nhiệm thực thi biện pháp phòng ngừa cho mọi rủi ro, nhưng trong vụ này, ban giám hiệu trường đã không quan tâm thông báo đơn vị đưa đón của thành phố rằng trường học đóng cửa sớm, nên cậu bé đã tự đi bộ về nhà. Như vậy, ban giám hiệu đã không thực hiện các biện pháp có thể để phòng tránh rủi ro đến tính mạng của các học sinh. Tòa án Nhân quyền cũng cho rằng việc từ chối yêu cầu trợ giúp pháp lý của nguyên đơn (nguyên đơn nộp đơn xin Tòa hành chính hỗ trợ án phí vì hoàn cảnh gia đình khó khăn và bị tòa từ chối) đã khiến gia đình nạn nhân không thể hoàn thành thủ tục kiện lên tòa hành chính (đơn kiện chính quyền thành phố và Bộ Giáo dục thất trách).

Hơn nữa, Tòa án Nhân quyền cũng cho rằng vụ án hình sự (kiện ban quản lý trường thất trách) bị trì hoãn quá lâu - khoảng sáu năm kể từ tai nạn ấy. Cho đến khi được thụ lý lại, Tòa Thượng thẩm đã không xem xét các tình tiết của vụ án mà chỉ hủy bỏ phán quyết Tòa hình sự địa phương vì lý do lỗi quy trình tố tụng (là thiếu chữ ký của thư ký tòa trong một phiên điều trần sơ thẩm).

¹⁸ Vụ việc được tham khảo tại HUDOC database tìm theo mã hồ sơ. Ngày truy cập 11/05/2017. Truy cập tại [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":\["19986/06\"\],\"documentcollectionid2\":\[\"GRANDCHAMBER\"\],\"CHAMBER\"\],\"itemid\":\[\"001-110253\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Trên cơ sở đó, Tòa án Nhân quyền Châu Âu kết luận rằng tòa Thủ Nhĩ Kỳ đã không chịu trách nhiệm về cái chết của bé trai ấy và không cung cấp bồi thường thích đáng cho cha mẹ bé là do quá trình tố tụng kéo dài và không có sự trợ giúp pháp lý phù hợp. Ban giám hiệu đã không thể hiện sự cẩn trọng trong việc bảo vệ quyền sống của đứa trẻ bảy tuổi, nên đã vi phạm Điều 2 Công ước.

Từ hai vụ án được phân tích, có thể thấy vai trò then chốt của Nhà nước nói chung và các cơ quan chức năng trong việc thực hiện đầy đủ biện pháp phòng ngừa để giảm thiểu nguy cơ ảnh hưởng tính mạng người dân. Quy trình thụ lý, điều tra, xét xử kịp thời và bồi thường thỏa đáng cho nạn nhân và gia đình nạn nhân cũng là một trách nhiệm của cơ quan nhà nước trong đảm bảo quyền sống. Sự tích cực thực hiện trách nhiệm trong giải quyết vụ án liên quan quyền sống của cơ quan quản lý, điều tra và tòa án là cơ sở xác định liệu quyền sống có được thực thi hữu hiệu hay không tại một quốc gia.

3. CƠ CHẾ THỰC THI QUYỀN SỐNG CỦA PHÁP LUẬT VIỆT NAM

3.1. Cơ sở pháp lý

Quyền sống là quy định mới trong HP 2013 so với các hiến pháp trước đó. Điều này được công nhận là một quy định mới hết sức tiến bộ khẳng định giá trị nhân văn của bản Hiến pháp nói chung cũng như sự xác lập quyền làm chủ của nhân dân đối với xã hội, nhân

dân là chủ thể quyền lực tối cao¹⁹. Bên cạnh đó, việc xác lập quyền sống cũng khẳng định rằng Việt Nam luôn thực hiện một cách nghiêm túc và đầy đủ các cam kết quốc tế về nhân quyền đối với Liên Hợp Quốc, bởi vì, quyền sống đã được khẳng định trước trong một số luật quốc tế²⁰. Quyền sống được quy định

¹⁹ Hồ Nguyễn Huân, 2016. *Bàn về quyền “sống” trong Hiến pháp năm 2013*, Bộ Tư Pháp đăng 28/01/2016 tại

<http://moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/nghien-cuu-trao-doi.aspx?ItemID=1916> ngày 22/06/2017

Và Lê Trang Hùng, 2015. *Quyền con người, quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân trong Hiến pháp năm 2013*, Công an nhân dân online, đăng 2/03/2015, tại <http://cand.com.vn/Xa-hoi/Quyen-con-nguoi-quyen-va-nghia-vu-co-ban-cua-cong-dan-trong-Hien-phap-nam-2013-345216/> ngày 24/06/2017

²⁰ Các Công ước mà về quyền sống mà Việt Nam đã ký kết như: Tuyên ngôn thế giới về quyền con người năm 1948, Điều 3 quy định: “*Mọi người đều có quyền sống, quyền tự do và an toàn cá nhân*”²⁰ (United Nations, Universal Declaration of Human Rights (1948), Điều 3: “*Everyone has the right to life, liberty and security of person.*” Truy cập tại http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf ngày 24/06/2017); tại Điều 6 của Công ước quốc tế về các quyền dân sự, chính trị (ICCPR) 1966 tiếp tục khẳng định: “*Mọi người đều có quyền có hữu là quyền được sống. Quyền này phải được pháp luật bảo vệ. Không ai có thể bị tước quyền sống một cách tùy tiện*”²⁰ (Nguyên văn theo ICCPR 1966 tại khoản 1 Điều 6: “*Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life.*” Tại tại

<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CCPR.aspx> truy cập 26/6/2017). Bên cạnh đó, một số công ước quốc tế khác về quyền con người cũng đề cập đến quyền sống như: Công ước về ngăn ngừa và trừng trị tội diệt chủng và Công ước về trấn áp và trừng trị tội ác Apartheid, Công ước về quyền trẻ em 1989, Công ước về quyền của những người khuyết tật năm 2006... cũng đã được Việt Nam ký kết, theo Hồng Nguyên, 2013. Báo điện tử Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (VGPNEWS), *Việt Nam tham gia hầu hết các Công ước về quyền*

trong pháp luật Việt Nam xuất phát từ những quy định của luật nhân quyền quốc tế, quyền sống là tối cao (*supreme right*) và luôn phải được áp dụng kể cả trong trường hợp khẩn cấp của quốc gia nhưng không phải là quyền tuyệt đối (quyền tuyệt đối (*absolute right*) - tức là quyền không thể bị tước đoạt trong mọi hoàn cảnh)^{21,22}.

con người, đăng ngày 05/11/2013 tại <http://baohinhphu.vn/Doi-ngoai/Viet-Nam-tham-gia-hau-het-cac-Cong-uoc-ve-quyen-con-nguoi/184765.vgp> truy cập 24/06/2017)

²¹Bởi vì Điều 6 ICCPR vẫn quy định hình phạt tử, bởi hình phạt tử hình về bản chất là sự tước đi quyền sống của một cá nhân, nhưng chỉ khi được áp dụng một cách tùy tiện (*arbitrarily*) thì mới bị coi là vi phạm luật nhân quyền quốc tế. Nghị định thư thứ nhất bổ sung ICCPR về xóa bỏ hình phạt tử hình (1989) cũng không phải là bắt buộc, mà chỉ là tùy chọn (*optional*) với các quốc gia thành viên. Nói cách khác, luật nhân quyền quốc tế không cấm các quốc gia sử dụng án tử hình như là một hình phạt để ngăn ngừa và trừng trị tội phạm, nhưng khuyến khích hạn chế và bãi bỏ hình phạt khắc nghiệt đó. (United Nations Human Rights-Office of the high commissioner, International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) 1966, tại <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CCPR.aspx> truy cập 26/6/2017)

²²Một số ví dụ như: *quyền sống; quyền không bị tra tấn, đối xử tàn bạo, vô nhân đạo hay hạ nhục; quyền không bị bắt giữ làm nô lệ hay nô dịch; quyền không bị bỏ tù chỉ vì lý do không hoàn thành nghĩa vụ theo hợp đồng; quyền không bị áp dụng hồi tố trong tố tụng hình sự; quyền được công nhận là thể nhân trước pháp luật; quyền tự do tư tưởng, tín ngưỡng và tôn giáo.*

Các Điều 6, 7, 8, 11, 15, 16, 18 – Công ước quốc tế về các quyền dân sự, chính trị (ICCPR). Với quyền tự do tư tưởng, tín ngưỡng và tôn giáo, chỉ có khía cạnh tự do suy nghĩ, tin theo tôn giáo, tín ngưỡng là tuyệt đối; còn việc truyền bá tư tưởng, truyền bá hay thực hành tín ngưỡng, tôn giáo vẫn có thể bị hạn chế theo luật nhân quyền quốc tế.

Theo Vũ Công Giao, Lê Thị Thúy Hương, 2014. *Những điểm mới về quyền con người, quyền công*

Điều 19HP 2013 quy định: *Mọi người có quyền sống. Tính mạng con người được pháp luật bảo hộ. Không ai bị tước đoạt tính mạng trái luật.* Quy định này đã được khẳng định lần nữa trong BLDS 2015, bằng việc thừa nhận quyền sống bên cạnh quyền được bảo đảm an toàn về tính mạng, sức khỏe, thân thể²³. Đồng thời nhấn mạnh rằng: *“Không ai bị tước đoạt tính mạng trái luật”*. Đối chiếu với Điều 2 Công ước Nhân quyền châu Âu thì các quy định này tương đồng.

Nghị quyết số 22/NQ-CP ngày 22/3/2014 về xây dựng pháp luật²⁴ đã định hướng, yêu cầu việc sửa đổi, bổ sung BLHS phải hướng tới mục tiêu xây dựng một BLHS có chất lượng và tính khả thi cao, tạo cơ sở pháp lý để đấu tranh hữu hiệu phòng, chống tội phạm, bảo vệ quyền con người trên cơ sở HP 2013. Hành vi vi phạm quyền con người đã được đưa vào khoản 1, Điều 8-Khái niệm tội phạm trong BLHS 2015²⁵. Đây

*dân trong Hiến pháp 2013 và việc thực thi trong Kỳ yếu hội thảo “Hiến pháp 2013 và vấn đề đổi mới tổ tụng hình sự ở Việt Nam*_ Học viện chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Học viện khu vực IV, tại An Giang, ngày 30-5-2014, trang 39

²³ Điều 33 Bộ luật dân sự năm 2015 quy định: *“Cá nhân có quyền sống, quyền bất khả xâm phạm về tính mạng, thân thể, quyền được pháp luật bảo hộ về sức khỏe”*.

²⁴ Chính phủ, 2014. Số 22/NQ-CP, ngày 22/03/2014 Nghị quyết phiên họp Chính phủ chuyên đề xây dựng pháp luật tháng 3 năm 2014. Truy cập ngày 10/7/2017. Truy cập tại: http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?class_id=509&_page=1&mode=de-tail&document_id=172920

²⁵ Khoản 1, Điều 8: *“Tội phạm là hành vi nguy hiểm cho xã hội được quy định trong Bộ luật hình sự, do người có năng lực trách nhiệm hình sự hoặc pháp nhân thương mại thực hiện một cách cố ý hoặc vô ý,*

là một quy định mới so với BLHS 1999 (số 15/1999/QH10, 21/12/1999)²⁶. Điều này thể hiện một bước tiến đáng kể và ý thức vai trò của nhà nước trong việc xử lý các vi phạm quyền con người nói chung, quyền sống nói riêng nhằm đảm bảo trật tự chung trong xã hội. Quan điểm này cũng tương đồng với Ủy hội châu Âu khi diễn giải quyền sống trong Công ước Nhân quyền châu Âu theo phân tích bên trên.

Quyền sống có nội hàm rộng, không chỉ liên quan đến việc bảo vệ các cá

---

xâm phạm độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ Tổ quốc, xâm phạm chế độ chính trị, chế độ kinh tế, nền văn hóa, quốc phòng, an ninh, trật tự, an toàn xã hội, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, xâm phạm quyền con người, quyền, lợi ích hợp pháp của công dân, xâm phạm những lĩnh vực khác của trật tự pháp luật xã hội chủ nghĩa mà theo quy định của Bộ luật này phải bị xử lý hình sự" của Bộ Luật hình sự (Số 100/2015/QH13 ngày 27 tháng 11 năm 2015) đã được sửa đổi bổ sung một số điều theo Luật số 12/2017/QH14, sau đây gọi là Bộ luật Hình sự 2015 (BLHS 2015) có hiệu lực kể 01/01/2018 theo Nghị quyết 41/2017/QH14 ngày 20/06/2017, Nghị quyết về việc thi hành Bộ luật Hình sự số 100/2015/QH 13 đã được sửa đổi, bổ sung một số điều theo luật số 12/2017/QH14 và về hiệu lực thi hành của Bộ luật tố tụng hình sự số 101/2015/QH13, Luật tổ chức cơ quan điều tra hình sự số 99/2015/QH13, Luật thi hành tạm giữ, tạm giam số 94/2015/QH13.

²⁶ Khoản 1, Điều 8 BLHS 1999 (Số 15/1999/QH10) Khái niệm tội phạm: *Tội phạm là hành vi nguy hiểm cho xã hội được quy định trong Bộ luật hình sự, do người có năng lực trách nhiệm hình sự thực hiện một cách cố ý hoặc vô ý, xâm phạm độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ Tổ quốc, xâm phạm chế độ chính trị, chế độ kinh tế, nền văn hoá, quốc phòng, an ninh, trật tự, an toàn xã hội, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, xâm phạm tính mạng, sức khỏe, danh dự, nhân phẩm, tự do, tài sản, các quyền, lợi ích hợp pháp khác của công dân, xâm phạm những lĩnh vực khác của trật tự pháp luật xã hội chủ nghĩa.*

nhân khỏi bị tước đoạt tính mạng một cách tùy tiện, mà còn gắn với những điều kiện vật chất và xã hội bảo đảm cho sự tồn tại và an ninh của con người²⁷. Nghiên cứu chế định về quyền sống trong luật Việt Nam, nhiều học giả đồng tình rằng không nên hiểu quyền này theo nghĩa hẹp chỉ là sự toàn vẹn về tính mạng mà quyền này bao gồm cả khía cạnh nhằm đảm bảo sự tồn tại của con người^{28,29,30, 31}. Tức là, để bảo vệ quyền sống đòi hỏi Nhà nước phải có những biện pháp để đảm bảo quyền được sống cuộc sống đáp ứng những nhu cầu cơ bản nhất để tồn tại và phát triển.

3.2. Cơ chế thực thi quyền sống tại Việt Nam

---

²⁷ Đào Trí Úc, Vũ Công Giao, 2015. *Quyền sống trong luật quốc tế và pháp luật Việt Nam, Quyền sống và hình phạt tử hình*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội 2015, trang 43.

²⁸ Hồ Nguyễn Huân, 2016. *Bàn về quyền "sống" trong Hiến pháp năm 2013*, Bộ Tư Pháp đăng 28/01/2016 tại

<http://moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/nghien-cuu-trao-doi.aspx?ItemID=1916> ngày 22/06/2017

²⁹ Vũ Công Giao, 2015. *Thực hiện quy định về quyền sống trong Hiến pháp năm 2013*, Tạp chí tổ chức nhà nước, đăng 10/02/2015 tại

http://tcnn.vn/Plus.aspx/vi/News/125/0/1010070/0/18412/Thuc_hien_quy_dinh_ve_quyen_song_trong_Hien_phap_nam_2013 ngày 22/06/2017

³⁰ Tia sáng, 2014. *Quyền sống: những vấn đề pháp lý còn bỏ ngỏ*, Báo Mới.com, ngày 06/10/2014, tại <http://www.baomoi.com/quyen-song-nhung-van-de-phap-ly-con-bo-ngo/c/14977428.epi> ngày 22/06/2017

³¹ Phan Thị Thu Hằng, 2016. *Nhận thức về quyền sống trong bản Hiến pháp nước CHXHCN Việt Nam năm 2013*, Công thông tin Trường Chính trị Nghệ An, đăng 31/05/2016 tại <http://truongchinhtrina.gov.vn/DNews.aspx?NewsID=1206> ngày 22/06/2017

Hiện tại, nhóm tác giả chưa tìm thấy vụ việc được xét xử trên thực tế liên quan đến xâm phạm quyền sống ở Việt Nam. Với các quy định của pháp luật Việt Nam hiện nay, xâm phạm quyền sống có thể sẽ được xử lý tương tự vụ việc xâm phạm tính mạng và sức khỏe và nạn nhân được bồi thường thiệt hại theo chế định bồi thường thiệt hại ngoài hợp đồng.

So với BLDS 2005, BLDS 2015 đã có những quy định rõ ràng hơn, đặc biệt các quy định về bồi thường thiệt hại ngoài hợp đồng, nhằm đảm bảo tốt hơn quyền của người bị thiệt hại. Các tiến bộ này có thể tóm lược như sau:

Đối với trách nhiệm bồi thường thiệt hại do người gây ra, Khoản 1 Điều 584 BLDS 2015 quy định “*người nào có hành vi xâm phạm tính mạng, sức khỏe, danh dự, nhân phẩm, uy tín, tài sản, quyền, lợi ích hợp pháp khác của người khác mà gây thiệt hại thì phải bồi thường, trừ trường hợp Bộ luật này, luật khác có quy định khác*”. Như vậy, chỉ cần tồn tại yếu tố có thiệt hại xảy ra trên thực tế, có hành vi trái pháp luật xâm phạm tới lợi ích hợp pháp của người khác mà không thuộc trường hợp không chịu trách nhiệm bồi thường và có mối quan hệ nhân quả giữa hành vi trái pháp luật và thiệt hại thực tế xảy ra thì đã làm phát sinh trách nhiệm bồi thường thiệt hại, không cần xem xét người gây thiệt hại có lỗi hay không có lỗi. Như vậy, không cần phải chứng minh người gây thiệt hại có “*lỗi cố ý hoặc lỗi vô ý*”. Dù yếu tố lỗi không còn là một trong các căn cứ phát sinh trách nhiệm bồi thường

nhưng lỗi vẫn còn nguyên giá trị trong việc xem xét mức độ thiệt hại được bồi thường.³²

Đối với trách nhiệm bồi thường thiệt hại do tài sản gây ra, tại khoản 3 Điều 584, BLDS 2015 quy định chung về bồi thường thiệt hại do mọi tài sản gây ra “*trường hợp tài sản gây thiệt hại thì chủ sở hữu, người chiếm hữu tài sản phải chịu trách nhiệm bồi thường thiệt hại*”. Nguyên tắc bồi thường thiệt hại là “*thiệt hại thực tế phải được bồi thường toàn bộ*” theo khoản 1 Điều 585 BLDS 2015. Việc bổ sung từ “*thực tế*” vào nguyên tắc bồi thường so với BLDS 2005 để tránh trường hợp một số Tòa án theo hướng chỉ có những thiệt hại nào được quy định mới được bồi thường (thiệt hại không có quy định không được bồi thường)³³. Mức bồi thường thiệt hại trong trường hợp các bên không đạt được thỏa thuận cũng được quy định theo hướng bảo vệ tốt hơn cho người bị thiệt hại và mang tính răn đe với với gây thiệt hại. Cụ thể, đối với sức khỏe bị xâm phạm thì “*không quá năm mươi lần mức lương cơ sở do Nhà nước quy định (khoản 2 Điều 590)*”³⁴, đối với tính mạng bị xâm phạm thì ³⁵ “*không quá một trăm*

³² Đỗ Văn Đại, *Bình luận khoa học những điểm mới của Bộ luật dân sự năm 2015*, NXB Hồng Đức – Hội luật gia Việt Nam, 2016, trang 454.

³³ Đỗ Văn Đại, *Bình luận khoa học những điểm mới của Bộ luật dân sự năm 2015*, NXB Hồng Đức – Hội luật gia Việt Nam, 2016, trang 459.

³⁴ BLDS 2005 “*mức tối đa không quá ba mươi tháng lương tối thiểu do Nhà nước quy định*”-Điều 609. Thiệt hại do sức khỏe bị xâm phạm

³⁵ BLDS 2005 “*không quá sáu mươi tháng lương tối thiểu do Nhà nước quy định*”- Điều 610. Thiệt hại do tính mạng bị xâm phạm

lần mức lương cơ sở do Nhà nước quy định” (khoản 2 Điều 591).

Mặc dù quy định về bồi thường thiệt hại ngoài hợp đồng của BLDS2015 đã phần nào khắc phục khiếm khuyết của bộ luật cũ, nhưng nếu chỉ dựa vào quy trình xử lý hình sự như hiện nay và chế định bồi thường thiệt hại ngoài hợp đồng thì chưa đủ tính răn đe theo quan điểm của chúng tôi. Bởi vì chúng ta nên có thêm cơ chế đảm bảo tỉ lệ vụ án được thụ lý cao, quy trình điều tra-xét xử nhanh chóng và hiệu quả, để hành vi vi phạm quyền sống được xử ngay và thỏa đáng, để nạn nhân và gia đình họ được bồi thường kịp thời.

4. KIẾN NGHỊ BỔ SUNG CƠ CHẾ ĐẢM BẢO THỰC THI QUYỀN SỐNG TRONG LUẬT VIỆT NAM

Đề quyền sống thật sự được bảo vệ thì việc thực thi quyền sống phải được đảm bảo. Cho nên, chúng ta cần bổ sung một cơ chế quan trọng, đó chính là quy định trách nhiệm của Nhà nước, cụ thể là cơ quan quản lý trong việc thực thi hiệu quả trách nhiệm của mình, nhằm đảm bảo tốt nhất các biện pháp phòng ngừa để bảo vệ sinh mạng con người. Vì “mọi xâm phạm quyền sống không chỉ vi phạm lợi ích cá nhân của nạn nhân, mà còn thiệt hại lợi ích chung của xã hội, kể cả trật tự xã hội”, nên cơ quan có thẩm quyền phải có “nghĩa vụ tích cực” thực thi các biện pháp phòng tránh. “Nghĩa vụ tích cực” nên được diễn giải theo cách không gây gánh nặng cho cơ quan quản lý, vi hành vi của con người trong xã hội là không thể đoán trước

được và việc lựa chọn cách thực hiện của cơ quan chức năng sẽ theo các thứ tự ưu tiên và khả năng nguồn lực của họ. Theo đó, không thể đòi hỏi cơ quan quản lý phải thực hiện mọi biện pháp phòng tránh cho mọi rủi ro trong cuộc sống này. Để xác định khi nào phát sinh “nghĩa vụ tích cực” thì cần dựa vào việc nhà chức trách biết hoặc phải biết vào thời điểm đó, về sự tồn tại một nguy cơ có thực và ngay lập tức đối với cuộc sống của một cá nhân được xác định. Nếu các yếu tố này hiện hữu và nhà chức trách không thực hiện các biện pháp trong phạm vi quyền hạn của mình một cách hợp lý, có thể tránh được rủi ro đó, thì họ đã chưa thực hiện nghĩa vụ tích cực.

Phân tích các vụ thiệt hại về người đã được đưa tin trên mặt báo thời gian qua³⁶, chúng cần thêm các dữ liệu: cơ quan quản lý về xây dựng đã thực hiện nghĩa vụ của mình một cách tích cực trong khâu kiểm tra cấp phép các công trình xây dựng hay chưa, có sai sót trong việc đảm bảo an toàn các khu vực đang thi công hay không? Nếu các công trình

³⁶Mai Linh Giang, 2017. *Nhà bị sập vì công trình đang thi công, một người tử vong*, đăng 20/04/2017 tại http://congan.com.vn/doi-song/nha-bi-sap-vi-cong-trinh-dang-thi-cong-mot-nguoi-tu-vong_37510.html truy cập 24/06/2017

Cửu Long, 2017. *Hai học sinh tử vong vì lún xuống hố bom cát công trình*, đăng ngày 13/04/2017 tại <http://vnexpress.net/tin-tuc/thoi-su/hai-hoc-sinh-tu-vong-vi-lun-xuong-ho-bom-cat-cong-trinh-3569992.html>, truy cập 25/08/2017

Huy Trường, 2017. *Hai anhem ruột rơi hố công trình, em chết, anh nguy kịch*, đăng ngày 28/03/2017 tại <http://us.24h.com.vn/tin-tuc-trong-ngay/2-anhem-ruot-roi-ho-cong-trinh-em-chet-anh-nguy-kich-c46a863692.html> truy cập 25/08/2017

gây thiệt hại về người này đã không được quản lý chặt chẽ đúng quy định dẫn đến thiệt hại về người, thì đây là hành vi xâm phạm quyền sống.

Cũng cần có một hệ thống tuyên truyền và trợ giúp pháp lý quyền con người nói chung và quyền sống nói riêng. Hệ thống này nhằm giúp người dân hiểu rõ khi nào quyền sống của mình hay người thân của mình đã và đang bị xâm phạm. Qua đó, hệ thống trợ giúp pháp lý này cũng sẽ đặc lực cho cơ quan chức năng trong việc thúc đẩy việc xử lý vụ việc hiệu quả hơn, vì cung cấp tư vấn đầy đủ về quyền, nghĩa vụ, quy trình khiếu nại, tố cáo, ...cho đương sự.

Cơ quan điều tra, Viện kiểm sát và Tòa án đóng một vai trò cực kỳ quan trọng trong việc đảm bảo việc thực thi quyền sống, vậy nên cần ràng buộc trách nhiệm của các cơ quan này trong thực thi quyền sống. Bởi chỉ có bản án nghiêm minh được thực thi nhanh chóng thì quyền mới thực sự là quyền khi nó bị xâm phạm. Nếu cơ quan điều tra trì hoãn việc điều tra thu thập chứng cứ, nếu Tòa án kéo dài vụ xét xử thì cũng có thể xem là cơ quan này chưa cẩn trọng đảm bảo quyền sống của cá nhân, tức là chưa hoàn thành nghĩa vụ tích cực bảo vệ quyền sống của con người. Vì vậy, ngoài quy định rõ trách nhiệm của các cơ quan này, các vụ việc cần được công khai tiến độ, các phán quyết, quyết định của Tòa án và các lý do trì hoãn trong điều tra, xét xử.

Và cuối cùng, cần một tổ chức độc lập để giám sát công việc thực thi quyền,

đánh giá tính hiệu quả của Tòa án trong việc xét xử các vụ việc liên quan đến xâm phạm quyền sống. Bởi vì Tòa án hoạt động hiệu quả, thì quyền sống mới được đảm bảo vụ việc được xử lý kịp thời.

5. KẾT LUẬN

Việc thực thi nhân quyền, mà cụ thể là quyền sống, là một vấn đề thời sự không chỉ ở Việt Nam mà cả trên thế giới. Mặc dù, đa số các nước đều thống nhất rằng quyền sống của cá nhân là thiêng liêng và cần được bảo vệ, nhưng quan điểm cụ thể và việc thực thi quyền này còn rất nhiều khác biệt giữa các quốc gia, bởi chúng ta có những nền tảng xã hội, tôn giáo và văn hóa khác biệt nhau.

Tuy nhiên, chúng ta cần phải nhìn nhận vai trò của Nhà nước mà cụ thể là các cơ quan chức năng đã thực hiện nghĩa vụ của mình một cách tích cực chưa trong việc phòng ngừa các rủi ro có thể ước đoán trong phạm vi và khả năng để bảo vệ tính mạng của cá nhân. Quy trình thụ lý vụ việc, điều tra và xét xử có hữu hiệu để người bị hại và gia đình nạn nhân được đền bù kịp thời. Để đảm bảo như vậy, thì chúng ta cần một cơ chế kiểm tra và giám sát độc lập để đánh giá khách quan việc thực thi trách nhiệm của các cơ quan nói trên. Bên cạnh đó, người dân cũng cần được hỗ trợ thông tin để nhận biết khi quyền sống của bản thân và người nhà đã và đang bị xâm phạm, quy trình khiếu nại tố cáo và tiến độ vụ việc được xử lý như thế nào.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Văn bản do cơ quan có thẩm quyền ban hành

1. Chính phủ, 2014. Số 22/NQ-CP, ngày 22/03/2014 Nghị quyết phiên họp Chính phủ chuyên đề xây dựng pháp luật tháng 3 năm 2014. Truy cập ngày 10/7/2017. Truy cập tại:

http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?class_id=509&_page=1&mode=detail&document_id=172920

2. Europe Court of Human Rights, 2010. European Convention on Human Rights. Truy cập ngày 24/08/2017. Truy cập tại:

http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf, trang 6, 10, 11, 20

3. Quốc hội, 2013. Hiến pháp Việt Nam 2013 ngày 28/11/2013, có hiệu lực từ 01/01/2014 (HP 2013). Ngày truy cập 11/09/2017. Địa chỉ truy cập:

http://moj.gov.vn/vbpq/lists/vn%20bn%20php%20lut/view_detail.aspx?itemid=28814

4. Quốc hội, 2015. Luật số 91/2015/QH13. Bộ Luật Dân Sự 2015 có hiệu lực từ 01/01/2017 (BLDS 2015). Truy cập ngày 11/09/2017. Địa chỉ truy cập:

http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?classid=1&mode=detail&document_id=18318

5. Quốc hội, 2017. Nghị quyết 41/2017/QH14, Nghị quyết về việc thi hành Bộ luật Hình sự (Số 100/2015/QH

13) đã được sửa đổi, bổ sung một số điều theo Luật số 12/2017/QH14 và về hiệu lực thi hành của Bộ luật Tố tụng hình sự số 101/2015/QH13, Luật Tổ chức cơ quan điều tra hình sự số 99/2015/QH13, Luật Thi hành tạm giam, tạm giữ số 94/2015/QH13. Ngày truy cập 11/09/2017. Truy cập tại:

http://vanban.chinhphu.vn/portal/page/portal/chinhphu/hethongvanban?class_id=1&mode=detail&document_id=190230

6. United Nations Human Rights-Office of the high commissioner, International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) 1966. Truy cập tại <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CCPR.aspx>. Truy cập ngày 26/6/2017

7. United Nations, Universal Declaration of Human Rights (1948), Điều 3: “Everyone has the right to life, liberty and security of person.” Truy cập tại http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf. Truy cập ngày 24/06/2017

Sách, tạp chí, tài liệu hội thảo, trích từ website

1. Cristian Claudiu Teodorescu, 2010, The right to life guaranteed by the European convention on human rights and it's exceptions, Petru Maior University of Tîrgu Mureş, Faculty of Economics, Law and Administrative Sciences, Romania truy cập tại [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/11_evropa/T EODORESCU_Cristian%20Claudiu_\(4344\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/11_evropa/T EODORESCU_Cristian%20Claudiu_(4344).pdf) ngày 24/08/2017

2. Cửu Long, 2017. Hai học sinh tử vong vì lún xuống hố bơm cát công trình, đăng ngày 13/04/2017 tại <http://vnexpress.net/tin-tuc/thoi-su/hai-hoc-sinh-tu-vong-vi-lun-xuong-ho-bom-cat-cong-trinh-3569992.html>, truy cập 25/08/2017

3. Đào Trí Úc, Vũ Công Giao, 2015. Quyền sống trong luật quốc tế và pháp luật Việt Nam, Quyền sống và hình phạt tử hình, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội 2015, trang 43.

4. Đỗ Văn Đại, Bình luận khoa học những điểm mới của Bộ luật dân sự năm 2015, NXB Hồng Đức – Hội luật gia Việt Nam, 2016, trang 454, 459

5. Douwe Korff, 2006. Human rights handbooks, No. 8, The right to life-a guide to the implementation of Article 2 of the European Convention on Human rights, Council of European, 2006, trang 6-7

6. Grégor Puppink, 2015. Written Contribution in view of preparation by the Human Rights Committee of the General Comment on Article 6 (Right to life) of the International Covenant on Civil and Political Rights, 12 June 2015, European Centre for Law & Justice, trang 2. Truy cập 11/06/2017. Truy cập tại: <http://9afb0ee4c2ca3737b892-e804076442d956681ee1e5a58d07b27b.r59.cf2.rackcdn.com/ECLJ%20Docs/EC%20LJ%20submission%20for%20the%20General%20Comments%20on%20the%20Right%20to%20life.pdf>

7. Hồ Nguyễn Huân, 2016. Bàn về quyền “sống” trong Hiến pháp năm

2013, Bộ Tư Pháp đăng 28/01/2016 tại <http://moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/nguyen-cuu-trao-doi.aspx?ItemID=1916> ngày 22/06/2017

8. Hồng Nguyên, 2013. Báo điện tử Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (VGPNEWS), Việt Nam tham gia hầu hết các Công ước về quyền con người, đăng ngày 05/11/2013 tại <http://baochinhphu.vn/Doi-ngoai/Viet-Nam-tham-gia-hau-het-cac-Cong-uoc-ve-quyen-con-nguoi/184765.vgp> truy cập 24/06/2017

9. Huy Trường, 2017. Hai anh em ruột roi hổ công trình, em chết, anh nguy kịch, đăng ngày 28/03/2017 tại <http://us.24h.com.vn/tin-tuc-trong-ngay/2-anh-em-ruot-roi-ho-cong-trinh-em-chet-anh-nguy-kich-c46a863692.html> truy cập 25/08/2017

10. Lê Trang Hùng, 2015. Quyền con người, quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân trong Hiến pháp năm 2013, Công an nhân dân online, đăng 2/03/2015, tại <http://cand.com.vn/Xa-hoi/Quy-en-con-nguoi-quyen-va-nghia-vu-co-ban-cua-cong-dan-trong-Hien-phap-nam-2013-345216/> ngày 24/06/2017

11. Mai Linh Giang, 2017. Nhà bị sập vì công trình đang thi công, một người tử vong, đăng 20/04/2017 tại http://congan.com.vn/doi-song/nha-bi-sap-vi-cong-trinh-dang-thi-cong-mot-nguoi-tu-vong_37510.html truy cập 24/06/2017

12. Phạm Thị Hồng Đào, 2017. Bảo đảm quyền của người bị buộc tội theo

Điều 6 – Công ước châu Âu về quyền con người, đăng ngày 01/02/2017, cổng thông tin Bộ Tư pháp, tại <http://www.moj.gov.vn/UserControls/News/pFormPrint.aspx?UrlListProcess=/qt/tintuc/Lists/NghienCuuTraoDoi&ListId=75a8df79-a725-4fd5-9592-517f443c27b6&SiteId=b11f9e79-d495-439f-98e6-4bd81e36adc9&ItemID=2089&SiteRootID=b71e67e4-9250-47a7-96d6-64e9cb69ccf3> truy cập ngày 24/08/2017

13. Phan Thị Thu Hằng, 2016. Nhận thức về quyền sống trong bản Hiến pháp nước CHXHCN Việt Nam năm 2013, Cổng thông tin Trường Chính trị Nghệ An, đăng 31/05/2016 tại <http://truongchinhtrina.gov.vn/DNews.aspx?NewsID=1206> ngày 22/06/2017

14. Tia sáng, 2014. Quyền sống: những vấn đề pháp lý còn bỏ ngỏ, Báo Mới.com, ngày 06/10/2014, tại <http://www.baomoi.com/quyen-song-nhung-van-de-phap-ly-con-bo-ngo/c/14977428.epi> ngày 22/06/2017

15. Vilnius, 3.V.2002, Protocol No. 13 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms concerning the abolition of the death penalty in all circumstances, European Convention on Human Rights, trang 52.

16. Vũ Công Giao, 2015. Thực hiện quy định về quyền sống trong Hiến pháp năm 2013, Tạp chí tổ chức nhà nước, đăng 10/02/2015 tại http://tcnn.vn/Plus.aspx/vi/News/125/0/1010070/0/18412/Thuc_hien_quy_dinh_v_e_quyen_song_trong_Hien_phap_nam_2013 ngày 22/06/2017

17. Vũ Công Giao, Lê Thị Thúy Hương, 2014. Những điểm mới về quyền con người, quyền công dân trong Hiến pháp 2013 và việc thực thi trong Kỳ yếu hội thảo “Hiến pháp 2013 và vấn đề đổi mới tổ tụng hình sự ở Việt Nam_Học viện chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Học viện khu vực IV, tại An Giang, ngày 30-5-2014, trang 39

ANALYSIS OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS' JUDGES RELATING RIGHT TO LIFE AND SUGGESTIONS FOR ADDITIONAL MECHANISM IN VIETNAMESE LAW

Nguyen Xuan Quang¹ and Nguyen Xuan Ly²

¹Ho Chi Minh University of Law (Email: nxquang@hcmulaw.edu.vn)

²PPD Pharmaceutical Development Vietnam Company Limited

ABSTRACT

Right to life is the most fundamental human right, should be protected in a democratic society. Vietnam has been institutionalized the right to life in its laws. Learning experience how the right has been implemented in the world will provide us with helpful lessons. We analyzed the European Convention on Human Rights and the Court of Human Rights's judges relating to right to life, because it is considered a highly enforceable convention of human rights due to binding on its member countries. We would therefore recommend that we should have additional regulations on authority's responsibilities to fulfil the positive obligation to save human life; an independent body to oversight and assess performance by investigating body, procuracy and court; a support system to help people to recognize their and family member's right to life has been violated as well as to support them to complete appeal and complaint processes.

Key words: *Implementation, positive obligation, right to life, the Europe Convention on Human Rights, the Eroupean Court of Human rights.*